

Statsbygg
c/o Statsbygg Postboks 232 Sentrum
0103 OSLO

Deres ref.:	Vår ref. (saksnr.):	Saksbeh.:	Dato:
	21/973 - 6	Eivind Torkjelsson, 915 74 907	17.12.2021

209/40 - Brynjulf Bulls plass 1 - Vestbanen - Delvis innvilget søknad om dispensasjon for innvendige ombygninger og fasadeendringer

Vi viser til søknad sendt 29.09.2021 med underlagsmateriale datert 29.09.2021 om dispensasjon fra fredning av 86172-1, Vestbanens hovedbygning, Brynjulf Bulls plass 1, gnr./bnr. 209/40, Oslo kommune. Tiltakene innebærer innvendige ombygninger og noen utvendige fasadeendringer. Tiltakene har tidligere til dels vært drøftet på dialogmøte mellom Statsbygg og Byantikvaren. Det ble også gjennomført befaring 30.04.2021 og 16.09.2021. Søknaden av 29.09.2021 ble justert og erstattet av ny søknad datert 01.11.2021 etter møte mellom Statsbygg og Byantikvaren 18.10.2021. Ansvarlig søker er Statsbygg ved seniorrådgiver kulturminne Mette Jakobsen.

Fredningshjemmel og myndighet

Vestbanen er fredet etter kulturminneloven § 15, jf. §22 ved vedtak datert 24.06.1994. Etter kulturminneloven § 15a, kan departementet i særlig tilfelle gjøre unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet. Fylkeskommunen/Sametinget er rette myndighet til å vurdere om dispensasjon skal gis, jf. forskrift om fastsetting av myndighet mv. etter kulturminneloven §§ 3 (4) og 4. I Oslo er denne myndigheten delegert til Byantikvaren ved vedtak den 17.01.2020.

Vedtak

Byantikvaren gir dispensasjon til å gjennomføre følgende tiltak (med samme nummerering som i søknaden):

1. å rive og å bygge nytt utvidet vindfang i vestibyle
2. å gjenåpne dør mellom vestibyle og tårnrom i sidefløy plan 1

3. å reetablere dør fra vestibyle mot trappetårn i nordfløy plan 1
4. å gjenåpne vegg mellom vestibyle og forrom til nye WC sidefløy plan 1
5. å etablere ny dobbeltdører mot forsamlingsrom og mot butikk plan 1
6. å blende åpning mot utstillingsrom (vestibyle)
7. å rive nyere himling i forsamlingsrom
8. å etablere bledningsvegg mellom forsamlings- og utstillingsrom
9. å ombygge toaletter og garderobe i nordfløy
10. å reetablere dør mot rømningstrapp
11. å delvis tette felt med absorbenter mot et såkalt podkastrom
12. å etablere nytt publikumstolett med mesanin ved butikk/popupgalleri
13. å gjenåpne opprinnelig vindusåpning som dør, mot trekanttrapp i sydfløy, plan 1
14. å gjenmure eksisterende heisåpning i nordfløyen, plan 2
15. å rive nyere vegger i møte-/formidlingsrom
16. å reetablere døråpning i 1. etasje mot nord i nordfløy
18. å tilbakeføre dør til vindu
21. Tiltaket har utgått.
22. å ta hull i dekke over plan 2
23. å gjenåpne hull i dekke i plan 1
24. å refundamentere deler av bygningen

Når arbeidet er ferdig skal du sende inn dokumentasjon som viser hvordan arbeidet har blitt utført og det endelige resultatet.

Tillatelsen er gyldig i 3 år etter at du har mottatt dette vedtaket.

Vilkår

1. Endelig utforming av dører under punktene 2, 3, 5, 10, 13 og 18 skal legges frem for Byantikvaren for godkjenning.
2. Til disp. 13: hvis det gjenfinnes opprinnelig brystning må Byantikvaren kontaktes slik at situasjonen kan vurderes.
3. Mindre justeringer må avklares med Byantikvaren.

Begrunnelse for vedtaket

Vestbanestasjonen stod ferdig til Drammensbanens åpning 1872. Arkitekt Georg A. Bull tegnet den nyromanske bygningen med rundbuede portaler og vinduer, og hele bygningen er utført i pusset tegl. Den tidligere lokalstasjonsbygningen ble bygget 1918–20 etter tegninger av arkitekt Ivar Næss.

For hovedbygningen omfatter fredningen eksteriør og interiør. Fredningen av interiøret omfatter hovedkonstruksjon, eksisterende deler av opprinnelig planløsning og alle opprinnelige bygningsdeler og detaljer. Fredningen av interiøret omfatter ikke endringer som er foretatt så som nyere skillevegger, bygningsdeler og detaljer.

Fredningens formål er først og fremst å sikre bygningenes arkitektoniske kvaliteter. Fredningen vil derfor ikke være til hinder for å foreta arkitektoniske tilbakeføringer der det er foretatt endringer. Vedlikehold og istandsetting av bygningene skal utføres med tradisjonelle materialer og etter tradisjonelle metoder som er tilpasset bygningenes egenart.

Formålet med fredningen er å bevare Vestbanestasjonens hovedbygning og lokalstasjonsbygning som et arkitektonisk og kulturhistorisk verdifullt bygningsmiljø. Hovedbygningen som et fremragende eksempel på de representative monumentalbygningene fra annen halvdel av forrige århundre og som et sentralt arkitektonisk hovedverk i norsk jernbanearkitektur i mur.

Fredningen av eksteriøret skal sikre og bevare bygningenes opprinnelige arkitektur både i hovedstruktur og detaljering som utsmykning og dekor, opprinnelig materialbruk og overflatebehandling.

Fredning av hovedbygningens interiør skal sikre at alle opprinnelige bygningselementer og detaljer som fremdeles er bevart, skal være premissgivende og bevares ved eventuelle ombygginger i fremtiden.

Etter at Vestbanestasjonen ble endelig nedlagt 1989 har den hatt ulik bruk og er i dag Nobels Fredssenter.

Byantikvaren har gjort følgende vurderinger:

1. å rive og å bygge nytt utvidet vindfang i vestibyle

Dagens vindfang er av nyere dato. Fredningen, som ikke omfatter endringer som nyere skillevegger, bygningsdeler og detaljer, omfatter etter Byantikvarens vurdering ikke vindfanget, og et nytt, noe større vil ikke endre eller i vesentlig grad berøre fredede deler av vestibylen. Tiltaket er også reversibelt. For å gi vindfanget en utforming som er mer i tråd med det opprinnelige interiøret i hallen, skal det bygges med profiler av heltre eik og mørkbeises. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at nytt vindfang ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

2. å gjenåpne dør mellom vestibyle og tårnrom i sidefløy plan 1

Den opprinnelige døren er gjenmurt. Å åpne den fra vestibyle til tårnrom i opprinnelig utsparring vil være en dokumentert tilbakeføring i overensstemmelse med fredningens formål som er å ikke være til hinder for å foreta arkitektoniske tilbakeføringer der det er foretatt endringer. Når det gjelder utformingen, så finnes det dessverre ikke dokumentasjon som viser hvordan døren var. Den nye døren er tett, av heltre og mørbeiset eik, og får en utforming som er mer i tråd med det opprinnelige interiøret i hallen. Tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i tråd med bygningens arkitektoniske kvaliteter, ikke vil være å anse som vesentlig inngrep i kulturminnet, og i tråd med fredningens formål.

3. å reetablere dør fra vestibyle mot trappetårn i nordfløy plan 1

Tiltaket er likt det over, foruten at det etableres to trinn utenfor døren for å tilpasse adkomsten til trappen i tårnet og overkant døråpning justeres/økes som tilpasning til trappen i trapperommet døren leder inn til. Vurderingen er for øvrig lik som under punkt 2 og tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i tråd med bygningens arkitektoniske kvaliteter og fredningens formål. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at to nye trappetrinn ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

4. å gjenåpne vegg mellom vestibyle og forrom til nye WC sidefløy plan 1

Eldre døråpning, sannsynligvis fra 1917, er blendet. Museet har behov for økt toalettkapasitet for publikum med direkte adkomst fra vestibyle. Ulike plasseringer av adkomst har vært vurdert. Adkomst via tidligere dørposisjon er vurdert som hensiktsmessig med tanke på publikumsflyt i museet. Byantikvaren kan ikke se at fredningen skal være til hindring for tiltaket, som er en dokumentert tilbakeføring til tidligere, historisk situasjon. Åpningen er i tråd med bygningens arkitektoniske kvaliteter og utvidelsen av åpningen berører i liten grad opprinnelige bygningselementer siden det allerede er tatt hull for ventilasjon. Økte besøkstall gjør det nødvendig å øke toalettkapasiteten. Det er viktig at løsningen ivaretar hensynene til universell utforming samt tilgjengelighet utenom museets spesialrom (butikk og forsamlingsrom). Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at utvidelse av den reetablerte døren ikke vil være å anse som vesentlig inngrep i kulturminnet, og i tråd med fredningens formål.

5. å etablere ny dobbeltdører mot forsamlingsrom og mot butikk plan 1

I dag er det en stor åpning uten dør mellom vestibyle og det som skal bli forsamlingsrom (tidligere venteværelse 2. klasse). Mellom vestibyle og det som skal bli en ny butikk (venteværelse 1. klasse) er det en nyere glassdør. Ved etablering av forsamlingsrom i nordfløyen og butikk i sydfløyen er det behov for å danne et lydskille mot vestibyle. Ved å sette inn en ny dobbeltdør i den eksisterende åpningen, vil det være mulig å lukke mellom vestibyle og forsamlingsrom og butikk. Dette er vesentlig for å unngå forstyrrelser og for å skille funksjonene fra hverandre. De nye dørene er ikke rømningsdører og har ikke brannkrav og følgelig må de ikke utstyres med rømningsbeslag eller lukkemekanisme. Fredningen, som ikke omfatter endringer som nyere skillevegger, bygningsdeler og detaljer, omfatter etter Byantikvarens vurdering ikke de nyere dørene i glass, og nye dører på samme sted med en noe annen utforming, samt en dør der det i dag ikke er en dør, vil ikke endre eller i vesentlig grad berøre fredede deler av vestibylen. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at nye dører ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

6. å blende åpning mot utstillingsrom (vestibyle)

Fredningen, som ikke omfatter endringer som nyere skillevegger, bygningsdeler og detaljer, omfatter etter Byantikvarens vurdering ikke dørene mellom vestibyle og utstillingsrom, og en blendning av den ene av tre dører vil kun berøre ikke fredet interiør, og vil ikke endre eller i vesentlig grad berøre fredede deler av vestibylen. Tiltaket er også reversibelt. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at ending av nyere dør ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

7. å rive nyere himling i forsamlingsrom

Fredningen, som ikke omfatter endringer som nyere skillevegger, bygningsdeler og detaljer, omfatter etter Byantikvarens vurdering ikke himling som er av nyere dato. Å rive denne vil eksponere opprinnelig tak og er således i overenstemmelsen med intensjonen i fredningen hvor det blant annet heter at fredningen av «interiør skal sikre at alle opprinnelige bygningselementer og detaljer som fremdeles er bevart, skal være premissgivende og bevares ved eventuelle ombygginger i fremtiden.» Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at fjerning av nyere himling ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

8. å etablere bledningsvegg mellom forsamlings- og utstillingsrom

Det er etablert en stor skyvedør i opprinnelig åpning mellom forsamlingsrom og utstillingsrom. Døra er av nyere dato og det er ikke lydreduksjon mellom rommene. Dagens døråpning blendes. Åpningens utstrekning synligjøres med en lesbar recess. Åpningen gjenfinnes i gamle plantegninger og snitt, og vises som åpningen med dør mellom venteværelset og sporområdet. Dagens skyvedør er montert i en utforet vegg. Ved å fjerne døren kan utforingen fjernes og opprinnelig murverk eksponeres i interiøret. Tiltaket medfører ikke at opprinnelige bygningselementer fjernes. Tiltaket er reversibelt, åpningen vil være synlig og kan gjenåpnes. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at ny vegg ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

9. å ombygge toaletter og garderobe i nordfløy

På grunn av stor publikumstilstrømning er det ønskelig å etablere nye toaletter nær vestibylen. Ved etablering av forsamlingsrom i nordfløyen er det behov for separate toaletter samt minikjøkken og garderobe knyttet til rommet. Det er også viktig at toalettene i de ulike fløyene kan brukes uavhengig av hverandre. Tiltaket er knyttet til omorganiseringen som gjøres for å bedre flyten i bygget og likestilt atkomst mellom etasjene. Det er nødvendig å etablere nye toaletter for publikum, samtidig som det er avgjørende at fløyene kan brukes uavhengig av hverandre og at toalettene i nordfløyen kan brukes uavhengig av vestibylen. Dagens driftsrom flyttes til enden av nordfløyen. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at ombygge toaletter og garderobe i nordfløy ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

10. å reetablere dør mot rømningstrapp

Den opprinnelige døra er murt igjen, men åpningen er synlig i form av en recess, synlig i trapperommet. Det er behov for å etablere rømning via trappen fra tilstøtende rom. For å ivareta tilkomst til rømningstrapp, reetableres den opprinnelige døra. Opprinnelig døråpning som i dag er blendet vil benyttes til sin opprinnelige funksjon. Utvidelse av åpningen vil være en endring av opprinnelig bygningselement. Tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i tråd med bygningens arkitektoniske kvaliteter og fredningens formål. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at en mindre utvidelse av dørutsparringen i høyden ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

11. å delvis tette felt med absorbenter mot et såkalt podkastrom

Det er satt inn en ny glassvegg med dør i åpningen. Som følge av ny bruk av rommet er det nødvendig å endre atkomst, samt å redusere innsyn fra butikk. For å ivareta kravet til akustikk for lydstudio/podkastrom, settes det inn et veggfelt med absorbenter i den opprinnelige åpningen. Veggene er tett, med glassfelt på hver side og glassfelt med buet overkarm som sikrer visuell kontakt ut mot Rådhusplassen. Åpningen tettes med et lett element som ikke griper inn i den historiske bygningsmassen. Fredningen, som ikke omfatter endringer som nyere skillevegger, bygningsdeler og detaljer, omfatter, etter Byantikvarens vurdering, ikke glassvegg og -dør som er av nyere dato. Tiltaket er reversibelt og det benyttes tradisjonelle materialer. Tiltaket berører ikke opprinnelige bygningselementer og vil ikke endre eller i vesentlig grad berøre fredede deler av bygningen. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at en endring av nyere dør og glassvegg ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

12. å etablere nytt publikumstoalett med mesanin ved butikk/popupgalleri

Dagens toaletter har en uheldig plassering. På grunn av den store publikumstilstrømningen er det ønskelig å etablere nye toaletter som er lett tilgjengelig fra vestibylen. Det etableres nye toaletter med mesanin over for å bedre sirkulasjonen og imøtekomme det store besøket. Tiltaket medfører endring av rombruken, men endrer ikke opprinnelige bygningsdeler, med unntak av nødvendig hulltaking i dekke over kjeller. Toalettene vil endre planløsningen i butikk (tidligere venteværelse 1. klasse). Det legges opp til å samle avløp fra to og to toaletter ved hjelp av horisontale føringer i veggene, for å gi minst mulig hulltaking og for å unngå bjelkene i dekket blir berørt av tiltaket. Rombruk endres uten at hovedkonstruksjon berøres. Tiltaket øker tilgjengeligheten til toalettene for å møte den store publikumsøkningen. Toalettene kan benyttes uavhengig av andre aktiviteter i nordfløy og sydfløy. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at hulltaking for avløp og etablering av toaletter ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

13. å gjenåpne opprinnelig vindusåpning som dør, mot trekanttrapp i sydfløy, plan 1

Opprinnelig vindusåpning er gjenmurt og deler av åpningen benyttes til ventilasjonsrist i trapperommet. Opprinnelig vindusåpning reetableres som dør. Om nødvendig rives brystningen. For å bedre sirkulasjonen i bygget, etableres det forbindelse mellom sørfløyen og den såkalte trekanttrappen fra 2005. Det monteres ny dør på innsiden av den opprinnelige vindusåpningen. Dersom brystningen eksisterer, må den skjæres ned. Eksisterende ventilasjonsrist dokumenterer at det er svært lite trolig at brystningen er bevart. Tiltaket er en delvis tilbakeføring av opprinnelig åpning, i dag skjult av senere ombygginger. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at utvidelse av opprinnelig vindu til dør hvor det i dag er ventilasjonsrister ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

14. å gjenmure eksisterende heisåpning i nordfløyen, plan 2

Heisens dør ligger i en opprinnelig vindusåpning i plan 2 og kommer rett ut i utstillingsrommet. Det hindrer at brukere med funksjonsnedsettelse får likeverdig atkomst til etasjen. Heisen er tosidig og har også dør mot forrom i trekantet tilbygg. Denne døren vil gi likestilt adkomst til utstillingsarealene. Eksisterende åpning mellom heis og utstillingsrom blendes / mures igjen.

Hensikten er at publikum med funksjonsnedsettelse skal ankomme utstillingsarealene på samme måte som øvrige besøkende. Eksisterende åpning tettes, men synliggjøres som en recess i interiøret. Ved å etterlate en recess i interiøret, blir den opprinnelige vindusåpningen synliggjort. Inngrepet er reversibelt. Tiltaket ivaretar det opprinnelige ved bygningen ved at inngrepet er reversibelt og leselig i interiøret. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at en gjenmuring av heisdøren ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

15. å rive nyere vegger i møte-/formidlingsrom

Opprinnelige vegger er delvis skjult av nyere ombygging. Nyere vegger rives og opprinnelige bærevegger bevarer. Tilbakeføring til rommenes opprinnelige form vil ikke være forenlig med ny bruk. Rive lettvegger av nyere dato gjøres for å etablere et mer fleksibelt formidlingsrom. Dette gir mulighet for at opprinnelige vegger kan synliggjøres. Tiltaket medfører endret rombruk, men bidrar til at opprinnelige bygningsdeler blir synlige. Bruken endres fra dagens støttefunksjoner/teknikk til utstillingsrom og blir dermed gjort tilgjengelig for publikum. Ved å synliggjøre historiske vegger ivaretas fredningens formål. Tiltaket innebærer ikke et vesentlig inngrep i kulturminnet fordi rivningen er begrenset til nyere vegger, som ikke er omfattet av fredningen. Planløsningen blir mer i tråd med det opprinnelige og gir bedret sirkulasjon i utstillingsarealet. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at ny planløsning, som er en tilbakeføring, ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

16. å reetablere døråpning i 1. etasje mot nord i nordfløy

Opprinnelig dør i nordgavl er gjenmurt og ikke synlig i eksteriøret. Det er behov for å gjenåpne opprinnelig åpning for dagslys og utsyn fra rom med arbeidsplass. Det er behov for dagslys til driftsrom og derfor nødvendig å reetablere åpning i gavl for dagslys og utsyn. Det foreslås å etablere vindu utformet som dør i opprinnelig åpning i gavl, under vindu i 2. etasje. Utenfor døren etableres sokkeldetalj og trinn i prikkhamret granitt slik at ny åpning blir utformet i tråd med tilsvarende åpning på motsatt gavl (sydfløy).

Opprinnelig døråpning fremgår av tegning fra 1871 og eldre fotografi. Reetablering av dørfunksjonen er vurdert, men vil ikke være forenlig med tiltenkt bruk av rommet. Det foreslås etablert vindu som er utformet som dør med glass, utformet likt som dører på østfasade. Åpningen er en tilbakeføring til opprinnelig døråpning, men med et vindu og ikke en funksjonell dør. Tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i tråd med bygningens arkitektoniske kvaliteter og fredningens formål, det foreligger et særlig tilfelle.

17. å etablere utvendig rampe fra terreng til formidlingsrom

Personer med funksjonsnedsettelse benytter i dag hovedinngangen, som er utstyrt med rampe, og som er en likestilt hovedinngang for alle som besøker museet. Dette anføres at dette legger begrensninger på bruken, da resepsjonen må holdes åpen for at besøkende skal kunne komme til sidefløyene i bygget. Det søkes derfor om å etablere en utvendig rampe for å sikre likestilt tilgang til byggets biinngang.

Tiltaket vil bygge ned fasaden og endre arkitekturen. Biinngangen, som ble etablert i forbindelse med at museet overtok bygningen, er en fasadeendring som også har endret arkitekturen ved at vindu er gjort om til dør.

Tiltaket er direkte i strid med fredningens formål som først og fremst er å sikre bygningenes arkitektoniske kvaliteter. Formålet med fredningen er videre å bevare Vestbanestasjonens hovedbygning som et arkitektonisk fremragende eksempel på de representative monumentalbygningene fra annen halvdel av forrige århundre og som et sentralt arkitektonisk hovedverk i norsk jernbanearkitektur i mur. Fredningen av eksteriøret skal sikre og bevare bygningenes opprinnelige arkitektur både i hovedstruktur og detaljering som utsmykning og dekor, opprinnelig materialbruk og overflatebehandling.

Tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i strid med bygningens arkitektoniske kvaliteter og fredningens formål og det foreligger ikke særlig et tilfelle siden en fullgod og likeverdig adkomst allerede er sikret i den opprinnelige hovedinngangen. Det vil endre arkitekturen og forvanske forståelsen av togstasjonen som hadde én stor inngang for alle. Å nedbygge store deler av sidefløyens grunnmur vil være et vesentlig inngrep i kulturminnet og fredningen åpner ikke for det. Byantikvaren avslår søknaden på dette punktet.

18. å etablere utvendig rampe fra terreng til butikk og å tilbakeføre dør til vindu
Byantikvaren har samme vurdering av tiltaket med rampe her som over i punkt nummer 17. Tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i strid med bygningens arkitektoniske kvaliteter og fredningens formål og det foreligger ikke særlig et tilfelle siden en fullgod og likeverdig adkomst allerede er sikret i den opprinnelige hovedinngangen. Å nedbygge store deler av sidefløyens grunnmur vil være et vesentlig inngrep i kulturminnet og fredningen åpner ikke for det. Byantikvaren avslår søknaden på dette punktet.

Å gjenmure og reetablere vindu der det i dag er dør vil derimot være i overensstemmelse med fredningen som ikke skal være til hinder for å foreta arkitektoniske tilbakeføringer der det er foretatt endringer. Tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i tråd med bygningens arkitektoniske kvaliteter og fredningens formål og det foreligger et særlig tilfelle.

19. å etablere utvendig trinn fra terreng til rømningstrapp
I dag er det ingen trinn fra rømningstrappa, noe som gir en ubehagelig og potensielt farlig situasjon på vei ut av bygget. Det etableres et frittliggende, utvendig trinn. Granitt er benyttet på opprinnelig sokkel. Tiltaket er ikke i strid med fredningens formål ved at det er reversibelt og medfører ikke endring av opprinnelige bygningsdeler. Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at etablering av utvendig trinn ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

20. å etablere utvendig solavskjerming i 1. og 2. etasje
I rom som har fasade mot sydøst er det i dag problemer med inn klima. Vinduene i plan 2 i sørfløyen er utstyrt med buede markiser i toppen og persiener. Vinduene i plan 1 har i dag ikke

solavskjerming, med unntak av ett vindu som har persiener. Det søkes om å etablere helhetlig, utvendig solavskjerming med semitransparent screen-duk på sydøstvendte vinduer i plan 1 og 2. Skinner og avdekning av rull lakkeres i samme farge som vindu.

Utvendig solavskjerming vil redusere behovet for ventilasjon og kjøling. Det er ønskelig å benytte små dimensjoner på kanaler og føringer for å unngå endringer i romhøyde og interiør. Økt omfang av fancoils (kjøling) og økte dimensjoner på kanaler vil være uheldige, men nødvendige kompenserende tiltak dersom solavskjerming ikke kan etableres. Byantikvaren anser derfor at det foreligger et særlig tilfelle. Derimot vil etablering av utvendige screens som vil være svært synlige og nede mye av tiden, være i strid med fredningens formål som først og fremst er å sikre bygningenes arkitektoniske kvaliteter. Fredningen av eksteriøret skal sikre og bevare bygningenes opprinnelige arkitektur både i hovedstruktur og detaljering som utsmykning og dekor, opprinnelig materialbruk og overflatebehandling.

Tiltaket er, etter Byantikvarens syn, i strid med bygningens arkitektoniske kvaliteter ved at disse får et forflatet uttrykk, når screensene er nede, og fredningens formål. Selv om det foreligger et særlig et tilfelle, vurderer Byantikvaren at tiltaket medfører et vesentlig inngrep i kulturminnet, og dermed åpner fredningen ikke for det. Byantikvaren avslår søknaden på dette punktet.

21. Tiltaket har utgått.

22. å ta hull i dekke over plan 2.

Rom for formidling i 2. etasje brukes til å samle større grupper. Rommet har ikke tilfredsstillende luftkvalitet i forhold til nødvendig personantall. Tilluft- og avtrekksrister er i dag i opprinnelig vegg (hjertevegg). Det er behov for flere ventiler for tilluft og avtrekk for å bedre luftkvaliteten. Ved å tilføre luft gjennom dekke fra teknisk rom i etasjen over kan luftkvaliteten bedres uten å lage større, eller flere hull i opprinnelig vegg.

Det etableres 5 ventiler i himling i formidlingsrom, 2. etasje. Det er behov for 5 hull i dekke Diameter: ≤ 350 mm. Eksisterende bjelkelag er 6 x 9 tommers bjelker cc 900. Formidlingsrommet har ny, ikke opprinnelig himling. Hull kan etableres uten å være i konflikt med opprinnelige gulvbjelker. Tiltaket gir bedret luftkvalitet uten konsekvenser for opprinnelig bæresystem. Tiltaket forringer ikke bygningens arkitektoniske kvalitet.

Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at etablering av 5 ventiler og hulltaking i dekket ikke vil være å anse som et vesentlig inngrep i kulturminnet.

23. å gjenåpne hull i dekke i plan 1.

Åpningen i dekke fra 2004 reetableres for inn- og uttransport i byggefasen. Åpningen er på ca. 1,4 x 3,3 m. Åpningen fra 2004 er undersøkt ved registrering i kjeller. Én original trebjelke ble erstattet/ utvekslet for inntransport av fettutskiller. For øvrig er åpningen tilpasset opprinnelig bjelkelag. Den opprinnelige konstruksjonen berøres ikke av tiltaket. Åpningen er imidlertid nødvendig for uttransport av fettutskiller og arbeider knyttet til refundamentering (se punkt 24).

Tiltaket er midlertidig og vil ikke være synlig. Tiltaket berører ikke opprinnelige konstruksjon. Tiltaket er avgjørende for å tilfredsstille kravene til sikkerhet, helse og arbeidsmiljø (SHA) i byggefasen. Åpningen i dekket er tatt mellom eksisterende gulvbjelker. Ved en midlertidig reetablering av åpningen, vil opprinnelige bygningsdeler bli bevart. Uten en åpning i dekket, vil det ikke være mulig å fjerne fettutskilleren eller foreta planlagte arbeider knyttet til refundamentering.

Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at midlertidig åpning av dekke fra 2004 ikke vil være å anse som vesentlig.

24. å refundamentere

I overgangen mellom vestibyle og sørfløyen har det oppstått det riss i bærende murverk. Rissene er utbedret i flere omganger siden rehabiliteringen i 2004. Bygningen ble opprinnelig fundamentert både på fjell og tømmerflåter. Sørfløyen stod på fjell, mens vestibylen og nordfløy var fundamentert på tømmerflåter. I forbindelse med arbeidene i 2004 ble bygningsmassen refundamentert til fjell med jetpeler, men det antas at dette området av bygningen ikke har fått tilstrekkelig kontakt med fjell, og at rissutviklingen kommer som følge av pågående setningsproblematikk. Setningene vil fortsette uten videre tiltak. Refundamentering skjer ved at det graves ned til fjell. Kontakt mellom fjell og fundamenter sikres med kontaktstøp. Sikring av fundamentveggen for å utbedre samvirket mellom steinene ved hjelp av inngysning av mørtel.

Refundamentering ved at det graves ned til fjell langs kjellervegger i området som er ustabil. Kontakt mellom fjell og fundamenter sikres med kontaktstøp. Sikring av fundamentveggen for å utbedre samvirket mellom steinene, ettersom setningene sannsynligvis har medført noe lokale skader i enkelte steiner. Boring i kjellervegg og inngysning av mørtel for å re-etablere noe av den opprinnelige bæringen som er nødvendig for at bygningen skal være stabil. Ved etasjeskillet mellom kjeller og første etasje kan det bli nødvendig å gjøre tiltak lokalt i kjeller for å sikre at lastnedføring er tilstrekkelig sikret.

Inngrepet er skånsomt og medfører lite risiko for ytterligere setninger i utførelsesfasen. Med unntak av borehull i fundamentsteinene, medfører tiltaket ingen synlige endringer for bygningsmassen når massene rundt veggene er tilbakeført rundt veggene. Inngrepet skal sikre bygningsmassen fra videre setningsproblematikk. Tiltaket vil i liten grad etterlate synlige spor. Det planlegges for at tiltaket kun skal utføres i kjeller, men må ses i sammenheng med punkt 23 (åpning i dekke for tilkomst). Hovedformålet med tiltaket er å forhindre videre setningsskader på bygget med så skånsomme inngrep som mulig.

Byantikvaren anser at det foreligger et særlig tilfelle, og at refundamentering ikke vil være å anse som vesentlig ut fra fredningen formål og med tanke på inngrep i opprinnelig bygningsmasse, men derimot vesentlig og nødvendig for å ivareta fredningens hovedformål som er å ta vare på Vestbanebygningen og sikre at den blir stående. Tiltaket er således ikke et vesentlig inngrep i kulturminnet.

Oppsummering av innvilgende og avslåtte tiltak

Byantikvaren anser at fredningen kan gi rom for de over opplistede tiltak i punktene 1 til 16, delvis punkt 18, videre punktene 19 og 22 til og med 24. Løsningene vil enten ikke vesentlig endre Vestbanebygningen og utformingene er tilpasset det fredete bygningsmiljøet, eller er en tilbakeføring på dokumentert grunnlag. Tiltakene som innvilges er velbegrunnede, enten ut fra funksjon, ivaretagelse av bygningen eller andre hensyn. Med bakgrunn av ovennevnte anser Byantikvaren at det foreligger et særlig tilfelle, og at endringene ikke vil være å anse som vesentlige inngrep i kulturminnet. Ut i fra en samlet vurdering finner vi derfor at vilkårene for dispensasjon er til stede.

Følgende tiltak avslås derimot:

17. å etablere utvendig rampe fra terreng til nytt formidlingsrom
18. å etablere utvendig rampe fra terreng til ny butikk (gjennmuring av nyere dør innvilges, se over)
20. å etablere utvendig solavskjerming i 1. og 2. etasje mot sydøst

Forholdet til annet lovverk

Hvis tiltaket krever tillatelse etter annet lovverk, må søker sørge for dette, før tiltaket kan gjennomføres. Dette kan for eksempel være aktuelt for tiltak som er søknadspliktig etter plan og bygningsloven § 20-1.

Du kan klage på vedtaket

Du har rett til å klage på vedtaket. Fristen for å klage er 3 uker fra du har mottatt dette brevet. jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Klagen stiles til Riksantikvaren som er klageinstans, men sendes til oss, gjerne på e-post til postmottak@bya.oslo.kommune.no. Hvis vi ikke tar klagen til følge, sender vi den til Riksantikvaren. De avgjør saken med endelig virkning.

Har du spørsmål?

Har du spørsmål kan du kontakte saksbehandler Eivind Torkjelsson, 915 74 907, eivind.torkjelsson@bya.oslo.kommune.no

Med vennlig hilsen

Fredrik Armand Borgen
antikvar

Eivind Torkjelsson
antikvar

Dokumentet er elektronisk godkjent

Mottakere:
Statsbygg

c/o Statsbygg Postboks 232 Sentrum 0103 OSLO